

СТАНОВИЩЕ

От: **проф. д.с.н. Теменуга Генова Ракаджийска**,
катедра „Икономическа социология” към УНСС, София

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Социология”.

Автор на дисертационния труд: гл. ас. **Вера Светославова Велева**
Тема на дисертационния труд: **Калибрация на данни от социологически изследвания**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 541/06.03.2014г. на Ректора на ЮЗУ.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра/факултет* „Социология” на ЮЗУ. Има завършено висше образование към ЮЗУ по две специалности „Математика” и „Информатика”. Има три специализации съотносителни към темата на дисертацията. Натрупаният професионален опит е от 1997 г. насам като понастоящем работи като главен асистент в катедрата по „Социология” към ЮЗУ. Има участия в пет научни форуми и в три проекта. Има три публикувани статии в научни издания и още две други публикации. Към темата на дисертацията е представила пет заглавия, две от които под печат, публикувани и приети за печат от научни списания.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Предлаганият за публична защита дисертационен труд за получаване на образователно-квалификационната степен „доктор” от гл. ас. Вера Велева е свързан с една значима за практиката на емпиричните социологически изследвания тема, а именно за възможностите за прилагане на процедури по калибриране на емпирично набраните от теренните проучвания данни. Доколкото и в публичното, и в научното пространство непрекъснато се представя обобщена емпирична информация, чието качество е под въпрос именно поради некоректното изпълнение на извадката и недостатъчно насочване на изследователското внимание към проблемите на моделирането на параметрите на извадковия план с цел да се повиши точността и устойчивостта на извадковите оценки за статистическите показатели, дотолкова считам, че авторът много актуално се е насочил към темата на своите теоретични дирения.

Съдържанието на дисертацията е структурирано в три глави, увод и заключение в обем на 192 стр., от които 185 научен текст. В увода на дисертационния труд обекта на изследване е определен като „социологическата теория и практика при провеждане на ЕСИ чрез приложение на репрезентативни извадкови методи за осигуряване на социологическа информация и знания за обществените процеси” (с.4), а предметът като „възможностите за приложение на съвременни математически методи и софтуерни процедури за подобряване качеството на получените данни” (пак там). Чрез проведеното изследване авторът на дисертационния труд си поставя като цел да проучи възможностите за приложението на някои основни методи (процедури) за калибрация на данни от представителни социологически извадкови изследвания. Тезата на автора е, че поради настъпилата рискова ситуация относно реализирането на проектните модели на извадките, свързана с мобилността на единиците от генералната съвкупност, все по-

често срещаното нежелание за сътрудничество, право за защита и личните данни и други, е необходимо да се предприемат „процедури за постигането на необходимите качествени параметри извадковите данни” (с.7).

За постигането на поставената цел и формулираните задачи са използвани 42 литературни източника на кирилица, 32 на латиница и 8 уебадреса, което говори за добра осведоменост на автора по проблемите, разработвани в дисертационния труд. Прави впечатление, обаче, че в първа глава позоваванията са на доста ограничен брой научни източници, предимно български, от време доста отдалечено от настоящето.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Представеният дисертационен труд определено отговаря на изискваните от сега действащия ЗРАСРБ характеристики за такъв тип разработки. Написан е грамотно. Като се изключат някои неточности в израза и интерпретацията определено може да се твърди, че авторът - гл. ас. Вера Велева, владее материала и в стилово отношение работата е на ниво. В опита си да намери изходна теоретична координатна ос за своите изследователски дирения, тя тръгва от представяне формирането на социологическата наука като подлага на интерпретация различни социологически концепции. Акцентира върху класификацията на видовете изследвания и осветлява въпроса за „качествените” и „количествените” методи за събиране на емпирична информация като защитава тезата за необходимостта от тяхното комбинирано прилагане. Интересно е предложеното схващане да се разглежда емпиричното социологическо изследване като дуалност на научно-изследователска процедура и система от технологично свързани дейности (бизнес процес), въз основна на което се предлага използването в българските практики на ЕСИ да се използва „General Statistical Business Process Model” (GSBPM). Предложена е авторова класификация на теоретичните критерии и практически изисквания за оценяване на качеството на получаваната информация от ЕСИ, както и систематизация на възможностите за грешки в статистическите изследвания. Представена е една от процедурите за калибрация на данни и резултатите от нейното приложение при калибрация на данни, събрани от проведени емпирични социологически изследвания с участието на автора.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Посоченото по-горе ми позволява да направя заключението, че представеният дисертационен труд, реализиран от гл.ас. Вера Велева, притежава определена научна стойност за обогатяване на социологическите знания у нас относно прилагането на статистическите методи при обработка на данни от емпирични социологически изследвания за постигане на адекватност на извадковите оценки на параметрите на измерваните променливи спрямо тези на генералната съвкупност.

Посочените от дисертанта приноси са основно с методически и практико-приложен характер, но ми е трудно да приема формулираните като 6, 7 и 8-ми приноси. Разбира се, правя уговорката, че що се отнася до дисертационен труд за придобиването на научно-образователната степен „доктор” и 5 приноса на напълно достатъчни.

5. Оценка на публикациите

Три от посочените публикации са по темата на дисертацията (една е в съавторство, но не са посочени нито съавторите, нито делът на дисертанта в разработката), но тъй като са в научни издания се предполага, че резултатите от дисертацията имат необходимата публичност сред научната общност, още повече, че едната публикация е в интернет издание, до което има широк достъп.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е адекватно отражение на анализирания в дисертационния труд проблеми и изводи.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Критичните ми бележки са три:

1. По отношение на заглавието на дисертационния труд – при положение, че на калибрацията на данни се отделя сравнително малък по обем и съдържание текст, мисля, че заглавие от рода на „Приложни ефекти от калибрирането на данни от ЕСИ” би отговаряло по-плътено на съдържанието на дисертационния труд.
2. По отношение на синонимната употреба на понятията „социологическо изследване” и „емпирично социологическо изследване”, както и „социологически емпирични данни” и „статистическо наблюдение” – между тях не може да се сложи знак на равенство. Както не може да се сложи знак на равенство между изследвания, провеждани за проучване на общественото мнение и изследвания, провеждани за потвърждаване на някакви теоретични конструкции: „В сравнение с цялото многообразие от емпирични изследвания в обществените науки, ЕСИ образуват един сравнително малък и ограничен по обхват сектор. В зависимост от своето съдържание (особеностите на използваната теоретична концепция) различаваме описателни (дескриптивни) и търсещи (експлораторни)” (E. R Babbie, 2008. The basics of social research, Twelfth Ed. (Wadsworth Pub Co, цит. по Ал. Стоянов, 2014)
3. Според мен недостатъчно ясно е експлицирано становището на автора по отношение на понятието „метод” и от там нееднозначната му употреба в текста (с.87 и други).

Препоръките ми са свързани с евентуално бъдещо публикуване на текста:

1. При положение, че се показват и отрицателни ефекти от калибрирането на емпирични данни, мисля че авторът трябва да осмисли в дълбочина този аспект на анализа и именно там да положи усилия за да даде своя принос в българската социологическа наука.
2. Да се осъвремени и обогати ползваната литература и изчисти съдържанието от стилови грешки.

8. Заключение

*Представената разработка обогатява знанията в българската социологическа школа по отношение на един актуален проблем на социологическата наука, какъвто е проблемът с ефектите от калибрацията на емпирични данни. Като имам предвид всичко изложено дотук давам **положителна оценка** на представения дисертационен труд и обстоятелството, че гл.ас. Вера Велева отговаря на процедурните изисквания, посочени в ЗРАСРБ и Правилника на ЮЗУ относно присъждането на ОНС „доктор“, препоръчвам на членовете на Научното жури, назначено със заповед № 541/ 06.03.2014г. на Ректора на ЮЗУ, да присъдят образователната и научна степен „доктор по социология” шифър 05.11.01. на гл.ас. **Вера Светославова Велева** за дисертационния труд „Калибрация на данни от социологически изследвания”*

10. 04. 2014 г.

София

Подпис:

Проф. д.с.н. Т. Ракаджийска